

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. VI. Quod sit incipiendi causas agere tempus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

1 Certe cum in *basilica Julia* diceret primo tribunali, quatuor autem judicia, ut moris est, cogerentur, atque omnia clamoribus fremerent, & auditum eum, & intellectum, & quod agentibus cæteris contumeliosum fuit, laudatum quoque ex quatuor tribunalibus memini. Sed hoc votum est, & rara felicitas: quæ si non adsit, sane sufficiat, ab iis quibus quis dicit, audiri. Talis esse debet orator, & hæc scire.

1 *Certe cum in basil.*] Initio judicia centumvitalia dividebantur in duas *basilicas*, deinde divisa sunt in quatuor partes, quæ tamen cogebantur in unam *basilicam*. est autem *basilica* amplissima aula, qualis in hac urbe est palatina. *Idem.* *Certe cum in basilica Julia, &c.*] Vide Turneb. *Adversar.* lib. 4. cap. 4.

C A P. VI.

Quod sit incipiendi causas agere tempus.

A Gendi autem initium sine dubio secundum vires cuiusque sumendum est: neque ego annos definiam, cum *Demosthenem* puerum admodum actiones pupillares habuisse manifestum sit: *Calvus*, *Cæsar*, *Pollio*, multum ante quæstoriam omnes ætatem gravissima judicia susceperint: prætextatos egisse quosdam sit traditum: 1 *Cæsar Augustus* duodecim natus annos, aviam pro Rostris laudaverit. Modus mihi videtur quidam tenendus, 2 ut neque præpropere distringatur immatura frons, & quicquid est illud adhuc acerbum, proferatur. Nam inde & contemptus operis in nascitur, & fundamenta jaciuntur impudentiæ, & (quod est ubique perniciosissimum) prævenit vires fiducia. 3 Nec rursus

Demosthenes compilatus à suis tutoribus, pene puer contra eos actionem instituit, ajunt nonnulli eum natum fuisse 13. annos. atque hodie extant orationes contra *Aphobum* tutorem. *Turneb.*

1 *Cæsar Augustus.*] Suetonius quoque tradit, à Tiberio novem annos nato laudatum esse patrem defunctum. *Idem.*

2 *Ut neque præpropere, &c.*] Metaphora ducta videtur à frondibus, quas (ait *Columella*) decerpere solent rustici ad jumentorum pabulum. *Idem.*

3 *Nec rursus diff. est tyrociniuum.*] *Tyrociniuum* appellat illum diem, quo juvenes solenniter deducebantur in forum, ut initiarentur causis agendis. fiebat autem magna ex parte quo die sumebatur virilis toga. Auctor *Budæus* in posterioribus annotationibus. *Idem.*

rursus differendum est tyrocinium in senectutem. Nam quotidie metus crescit, majusque sit semper quod ausuri sumus: & dum deliberamus quando incipiendum sit, incipere jam serum est. Quare fructum studiorum viridem & adhuc dulcem promi decet, dum & venia & spes est, & paratus favor, & audere non dedecet: & si quid desit operi, supplet ætas: & si qua sunt dicta juveniliter, pro indole accipiuntur: ¹ ut totus ille Ciceronis pro Sexto Roscio locus, *Quid enim tam commune, quam spiritus vivis, terra mortuis, mare fluctuantibus, litus ejectis?* ² Quæ cum sex & viginti natus annos, summis audientium clamoribus dixerit, deferuisse tempore, & annis liquata jam senior idem fatetur. Et hercle quantumlibet secreta studia contulerint, est tamen proprius quidam fori profectus: alia lux, alia veri discriminis facies: *plusque, si separet, usus sine doctrina, quam citra usum doctrina, valeat.* ³ Ideoque nonnulli senes in schola facti stupent novitate, cum in judicia venerunt, & omnia suis exercitationibus similia desiderant. At illic & iudex tacet, & adversarius obstreperit, & nihil temere dictum perit: & si quid tibi ipse summas, probandum est: & laboratam congestamque dierum ac noctium studio actionem, ⁴ aqua deficit: & omisso magna semper flandi tumore, in quibusdam causis loquendum est, quod illi diferti minime sciunt. Itaque nonnullos reperias, qui sibi eloquentiores videantur, quam ut causas

agent.

¹ *Ut totus ille Cic.]* Sic locutus est Cic. cum ageret de pœna parricidarum, ac significare vellet eos elementis omnibus esse privatos. Idem tamen in Orat. ad Brutum ait *ista esse redundantiora, neque dum satis matura.* quum tamen ista diceret, sequuti sunt maximi clamores, ut ille testatur. *Idem.*

² *Quæ cum sex, &c.]* Aulus Gell. errasse hac in re scribit Cornelium Nepotem & Fenestellam. Fenestella autem scripsit à Cic. habitam esse hanc orationem 26. ætatis anno, ipse ex temporis supputatione habitam esse probat 27. ætatis anno. Jam illud *deferuisse* metaphoricum

est, estque à vino ductum; vina enim defervescent, ac redduntur maturiora & mitiora. *Idem.*

³ *Ideoque nonnulli.]* Antea id scripsit de *Portio Latrone*, qui peritus alioqui declamator, cum in forum venisset, pene obstupuit. *Idem.*

⁴ *Aqua deficit.]* Oratores dicebant ad *clepsydram*, & ex aquæ fluxu spatium illis dabatur ad agendum. igitur declamatores scribere nonnunquam solent prolixam orationem, quum iudex brevissimum tempus ad agendum sit daturus. *Idem.*

x *Caesurum*

agant. ¹ Cæterum illum quem juvenem, tenerisque adhuc viribus nitentem in forum deduximus, & incipere à quam maxime facili ac favorabili causa velim, ut catuli ferarum molliore præda saginantur: & non utique ab hoc initio continuare operam, & ingenio adhuc alendo callum inducere, sed jam scientem quid sit pugna, & in quam rem studendum sit, refici atque renovari. Sic & tyrocinii metum, dum facilius est audere, transferit, nec audendi facilitatem usque ad contemptum operis adduxerit. ² Usus est & hac ratione M. Tullius: & cum jam clarum meruisset inter patronos, qui tum erant, nomen, in Asiam navigavit, seque & aliis sine dubio eloquentiæ ac sapientiæ magistris, sed præcipue tamen *Apollonio Moloni*, quem Romæ quoque audierat, Rhodi rursus formandum ac velut recoquendum dedit. Tum dignum operæ pretium venit, cum inter se congruunt præcepta & experimenta.

¹ *Cæterum illum quem.*] Non præfixit certum tempus causarum agenda- rum, nec tamen à quibus sit incipien- dum causis docet. addit, si orator ju- venis tyrocinium inceperit, non debere illum operam continuare, sed sapenu- mero intermissis causis eum ad discipli- nas redire oportet. *Idem.*

² *Usus est & hac ratione M. Tullius.*] Id fecit, quoniam in oratione pro Ro- scio videbatur offendisse Syllam dicta- torem. igitur relicta Roma navigavit in Asiam, ubi dedit operam *Menippo Cenoeli & Dionysio* rhetoribus. Jam A- thenis dedit operam *Antiocho Academi- co*, Rhodi *Apollonio Moloni*. *Idem.*

C A P. VII.

Quæ in suscipiendis causis oratori observanda sint.

CUM satis in omne certamen virium fecerit, prima ei⁷ cura in suscipiendis causis erit: in quibus defendere quidem reos profecto quam facere vir bonus mallet: non ta- men ita nomen ipsum accusatoris horrebit, ut nullo neque publico neque privato duci possit officio, ut aliquem ad red- dendam

¹ *It. lib. 2. Officior. ait satius esse defendere quam accusare, ita tamen ut propter justas rationes ad accusatio- nem descendere debeamus: nec tamen*

est committendum ut accusationum frequentia accusatoris nomen merea- mur. quod accidit Marco Bruto, ut te- statur in Officiis. *Turneb.*

Kkk

x Itaque